

Levelek



Drága Jó Szüleim!

A megszólítás — amióta az eszemet tudom, ugyanaz. Az első ilyen indítású lapot tizenhárom éves koromban írtam nekik egy beszercei cserkészútborból. Azóta mindössze két olyan — aránylag rövid — szakasza volt az életünknek, amikor csak „Drága édesanyám”-at írhattam. Az első 1945 januárjától április végéig tartott. Abban az időszakban édesanyám egy dunántúli faluban, Kisköröscsónán tartózkodott hűgával és annak három kisgyermekével együtt. (Amikor 1944 szeptemberében a visszavonulók kiűrtették Csíkot, nekik — nem lévén szekerük — vonatra kellett szállniok, és egyenesen Vas megyébe szállították őket.) Édesapám katona volt — én is az. Decemberben véletlenül tudtam meg, hol található édesanyámat. Epp Keszthelyen feküdtem a kórházban: vérmérgezéssel vágták fel a lábam. Miután — december végén — elbocsájtottak a kórházból, kétheti egészségügyi szabadságra édesanyámhoz utaztam, majd visszatértem az alakulatomhoz, onnan leveleztem vele. Utolsó levelét 1945 márciusában kaptam — őneki 1945 májusában kézbesítették utolsó tábori lapomat, amelyet a székesfehérvári fogolytáborból sikerült kicsempésznem. Nem sokkal később — 1945. május 31-én — koromra való tekintettel hazaeresztettek (tizenhét éves voltam). A családból csak apai nagyanyámat találtam a házukban: ő sehová se menekült. Édesanyám még nem került haza, édesapámról azt se tudtam, él-e, hal-e, ám szerencsések voltunk: augusztusban megérkezett édesanyám, és októberben édesapám is, akit szintén korára való tekintettel bocsájtottak el a hadifogságból: 49 éves volt, de ősz haja-szakálla többnek mutatta.

A második szakasz, amikor megint csak édesanyámmal levelezhettem, 1952 májusától 1953 decemberéig tartott. Édesapámat ugyanis letartóztatták. [...] Sajnálom, hogy nem őriztem meg abból az időszakból édesanyám levelezőlapjait. Jól emlékszem azonban, hogy egyetlen fölösleges szót, jelzöt sem találhattam hegyesbetűs mondataiban. Mindenik lap a tömör fogalmazás iskolapéldája lehetett volna. Talán azért, mert sohasem szeretett levelezni. A fölösleges beszédet se szerette: ha neki beszéltek, azt szívesen elhallgatta napestig, de ő csak akkor szólt, ma is csak akkor szóval meg, ha mondani is akar valamit. A bonyolult magyar helyesírás is szükséztelenségre szoríthatta — hisz beszercei német létére (anyai ágon szász, apain bukovinai német) — sohasem tanult magyarul írni. Családunkban édesapám a levelező — és a beszédesebb is. Valahányszor — egyetemista koromban — elhanyagoltam a levélírást, édesapám idegeskedni kezdett: „Valami baj van azzal a gyerekekkel!”, ám édesanyámat nem lehetett kibillenteni bölcs nyugalomából: „Biztosan jól van. Ha baj lenne, írna.” Ha szerénytelen is az összehasonlítás: szülői örökségem a Goethének épp fordítottja. Ő külsejét, megfontolt komolyságát köszönte apjának, édesanyjának pedig derűs életszemléletét, verselő-mesélő kedvét. Nos, én a külsőmet édesanyámtól örököltem, és ha van bennem némi komolyság, azt is. Édesapám elpusztíthatatlan optimizmusából, jó humorérzékéből hagytam rámmennyit. Epigrammáival, gúnyversikéivel ő közvetítette felém apai nagyanyám írói ambícióit is. Érdekes: az utóbbi években

alakult ki bennem a meggyőződés, hogy ha volt az életben emberi példaképem — az mindig is ő volt. Apám. Kiskamasz koromban utánozni igyekeztem a járását. Később — az aláírását. Másod-harmadéves egyetemista koromban (soha olyan okos és magabiztos nem voltam, mint akkor) egy kicsit lenéztem. Nem tetszett nekem sommás ítélkezése emberekről, jelenségekről, korlátoltnak véltem. Egyik legjobb tulajdonságát, azt, hogy ahol-akin lehetett, segített — „Pali“-ságnak minősítettem. Odáig jutottam, hogy a szememben ő lett A KISPOLGÁR. A múltó évek lassan-lassan ráébredtetek súlyos tévedésemmre, de már csak akkor, amikor kezdtem belátni, hogy nemcsak az ökör következetes, az ember is lehet az, de csak a talpig ember. És valahányszor visszagondolok vitáinkra — mosolyognom kell magamon. Kiváltképpen azért, mert bármennyire igyekeztem is eltitkolni magam előtt egy időben — tulajdonképpen mindig Ő volt számomra a mérce. Pedig alapjában véve bohémságra hajlamos természetű volt, és — azt hiszem, egy kicsit lusta is. Talán éppen azért vált a város — szülővárosom — egyik legmegbízhatóbb, legszorgalmasabb, legmegbecsültebb tisztviselőjévé, mert ismerve lustaságra hajló természetét — túlfegyelmelte magát. Néha elemlegetjük, jellemző anekdotaként idézzük 1928-as beszélgetését a csíkszeredai törvényszékhez két évvel ezelőtt kinevezett, módfelett puritán gondolkodású elnökkel, egy Popescu nevű olténiai bojárral. Az elnök gyűlölt mindenfajta korrupciót. Egy alkalommal figyelmeztette édesapámat (aki a törvényszék főkönyvelője volt és a pénztárt is kezelte), hogy ha netán pénzre lesz majd szüksége, kérjen tőle kölcsön, de a kasszába ne nyúljon. Édesapám felháborodottan tiltakozott: „De elnök úr, csak nem képzeled, hogy egy semmiségért kockáztatom a magam és a családom jövőjét!“ Az elnök elcsodálkozott: „Semmiség?!... Mondja, mennyi pénz van például most a kasszában?“ Édesapám gondolkodás nélkül kivágta: „Hétszáztizenöt ezer kétszázötven lej.“ „Úgy. És ez az összeg egy kis mitugrász tisztviselőnek semmiség?!“ „Ha arról van szó, hogy becsukjanak érte — az.“ Az elnök elmosolyodott. „Mondja meg őszintén, mennyit sikkasztana el?“ Ezen már eltűnődött egy kicsit édesapám, de hamarosan válaszolt: „Húszmilliót.“ „És mit csinálna vele?“ A válasz kész volt: „Tízmilliót átváltanék valutára és a másik tízmillióért rendőri fedezettel elhagynám az országot.“ Az elnök legyintett: „Ahhoz kétszázézer is elég lenne...“

Tehát: *Drága Jó Szüleim!*

A szokásos mentegetőzés, hisz nem is tudom, mikor írtam nekik utoljára. Tán húsvétkor. Azóta — júniusban — megjártam Magyarországot (no persze, képeslap), ahonnan néhány jelentéktelen apróság (szappan, ételízesítő) mellett gyógyszert hoztam szívbeteg édesanyámnak. Mindezeket egy kedves barátom és szomszédom, Kőszegi Karcsi már hazavitte nekik — édesapám pedig, rendszerető ember lévén nyomban ajánlott levélben nyugtázta a küldeményt. Időközben — július 2-án — édesapám betöltötte 79-ik évét. Illett volna bár egy képeslappal felköszöntenem, de hol megfeledeztem róla, hol pedig másnapra halasztottam az írást. Ezért a buzgó önkritika — bár mentegetőző magyarázkodás nélkül, hisz ekkora hanyagságot semmiféle elfoglaltsággal, bokros teendővel nem lehet elfogadhatóan magyarázni, menteni. Sovány vigaszomul csak az marad, hogy édesapám mégsem maradt köszöntetlen a születése napján: csíki rokonaink, barátaink biztosan megkeresték, mint ahogy születésnapjukon én is fel-felköszöntöm barátaimat (legtöbbször nem is a legközelebbieket). Mert arra vigyázok ám, hogy senki iránt ne legyek tapintatlan — kivéve azokat, akiket nagyon szeretek, és akik engem is szeretnek, hisz ők bocsátanak meg a legkönnyebben. Mentegetőzés helyett tehát alaposan leszidom magam hanyagságomért — és egy egész havi késéssel kívánok édesapámnak boldog születésnapot, erőt, egészséget. Utána jellem, hogy hamarosan hazalátogatok:

„Csütörtökön, augusztus 7-én este érkezem a gyorsal, de ne tessék várni az állomáson.“

Lehetőleg mindig pontosan jelzem, hogy mikor topanok be, kivált, ha késő este vagy éjszaka érkezem, nehogy megjedjenek a csemetésre, mert „a jó hír hozói nappal járnak“. Abban már régóta megegyeztem a szüleimmel, hogy táviratot nem küldök nekik, mert megtörténhet — édesapám aggályoskodása szerint —, hogy késő éjszaka vagy kora hajnalban verik fel őket a sürgönnel (bár — tapasztalatom szerint — Szülővárosom postája annyira tapintatos ilyen vonatkozásban, hogy a sürgős küldeményeket is csak 2-3 napi késéssel továbbítja a címzetthez: hadd érjen bennük a jó hír). Egyébként nekem is sikerült rávennem az *Igaz Szó* szerkesztőségét, hogy inkább használja a telefont, ha nagyon sürgős közölnivalója van — vagy bizza levélre az üzenetet, mert valahányszor megkaptam a „suergoesen vaarjuk a keeziratot hajdu“ szövegű táviratokat — belém állt a frász, amíg felbontottam. Mindig attól féltem, öreg szüleimmel van valami baj. De az is lehet, gyermekkori félelmeim, szorongásaim zsurongodtak a távirat köré: a váratlanul rámtörő rossztól való szorongó félelmem konkretizálódott benne. Mert teli voltam félelmekkel gyermekkoromban. Ha visszagondolok, nem a gondtalan játéokra, szabad csatangolásaimra, barátaimra, hanem leginkább ezekre a nyomasztó félelmekre emlékszem. Szorongva féltem az iskolától (a tanítók verik és megbuktatják az embert), a gimnáziumtól (ott buktatnak aztán igazán!) — majd rájöttem, hogy az egész csak a nagyobbak blöffje volt, hogy bámultassák magukat. Féltem a háborútól, amikor belekerültem (bár egy kicsit izgalmas is volt), de kivált a fogságbaeséstől (sebesüléstől, haláltól nem: a leg-súlyosabb helyzetben se jutott eszembe, hogy ilyesmi is történhetne velem). Azután fogságba estem — és megnyugodtam. Miután hazakerültem, attól kezdtem félni, mi lesz, ha elvégzem a gimnáziumot, mert jön az ÉLET — amely számomra az egyetemmel kezdődik majd, ahol az ifjúság gyengébbik fele el szokott zülleni, és nem lesz belőle semmi. Na, ez se volt olyan vészes. És amikor egészen felnőtté váltam, amikor már a magam kenyerét ettem, rájöttem, hogy engem ugyan jól rászedtek a felnőttek. Sokkal szabadabbnak éreztem már magam, mint gyermekkoromban, egy időre félelmeimtől is megszabadultam. Harmincöt éves lehettem, amikor új félelem kezdett belém költözni, lassan, lopakodva. A halál-félelem. Előbb csak eszembe jutott, hogy egyszer majd én is meghalok, és az vajon milyen lesz. Utána próbáltam átélni is az utolsó pillanatokat — amíg odáig jutottam, hogy — negyvennégy-negyvenöt éves koromban — éjszakánként felriadjak, és órák hosszat viaskodjam a halál gondolatával, iszonyodjam tőle. A halálfélelemmel nagyjából egyidőben valami homályos, egész pontosan meg nem fogalmazható félelem is költözött belém: leánykáimat, Évikét és Esztert kezdtem féltetni valami borzalmas katasztrófától. És bekövetkezett. Váratlanul, érthetetlenül. Ám az Évikém halálos ágya mellett töltött órák, majd virrasztásom reggel 4-től 8 óráig a kedvesen, megbékélten mosolygó kis halott mellett — megszabadított a halálfélelemtől. Nem is maradt bennem egyéb, mint öreg szüleimért és Eszter lányomért való aggódás.

Azt is megírom az öregeknek, hogy Eszti e hónap tizenötödikéig Maroshévízen sporttáborozik, ahonnan tizenöt napra a tengerre megy édesanyjával, és hogy majd visszajövet kiszállnak Csíkban, meglátogatják Nagymamát, Nagytatát. Szegények tavasztól várják már unokájukat. (Leghatásosabb vonzerő Eszter számára a fedett műjégpálya.) A feleségemet 1972 októbere óta nem látták. Akkor éppen kiállítása volt szülővárosomban.

Amikor ez jut eszembe, megint felkavarodnak azok az emlékek, amelyek minden napomat végigkísérik, minden kínálkozó alkalommal felhánytorgatják immár jóvátehetetlen (éppen ezért, talán megbocsájthatatlan) mulasztásaimat — de gyönyörű napokat, pillanatokat is idéznek, egyszerre jelentenek gyötrelmet — és

örömet. Nem tudok — de nem is akarok szabadulni tőlük, hiszen Évike elvesztésének ez a számomra egyedül elviselhető módja, hogy nap mint nap átélem együtt töltött tizennyolc évünk valamelyik epizódját.

Akkor, októberben együtt utaztunk ketten Csíkszeredába, egy szombat este. A feleségem már néhány nappal előbb elutazott, Esztert a szomszédoknál hagytuk. Évike aznap estére névnapra is hivatalos volt, és mert a vonat csak tova éjfél felé indult, tíz óráig elengedtem a „buliba“. Negyedórát vagy húsz percet késétt, igaz, az ünnepelt osztálytárs édesapja hozta haza kocsiival. Már nagyon haragudtam reá — mint mindig, ha késétt —, de a haragom rendszerint el is párologott, mihelyt megpillantottam, vagy reám mosolygott. Talán nem is az apró pontatlanság bosszantott: a már említett félelem kavardott fel bennem a percek múlásával egyre erőteljesebben, olyannyira, hogy képzelegni kezdtem. Ezúttal még az is bosszantott, hogy le találjuk késni a vonatot. Szerencsére alig tíz percnire lakunk az állomástól, még csomagolásra is jutott idő, idejében megérkeztünk. Ám a nagy duzzogásban és leckéztetésben elfelejtettem cigarettát venni az állomási trafikban. Már fent ültünk a vonaton, amikor eszembe jutott. Mondtam is, hogy most szívhatom az ujjamat Csíkszeredáig, hacsak Désen nem találunk valami vendéglőfelét, ahol cigarettát is árulnak — ott ugyanis bő három óra hosszát várunk csatlakozásra. És ekkor Évike, mosolyogva ugyan, de kissé bártortalanul (a késésért kapott szidástól alaposan megszeppent), megszólalt: „Mondd, Fodorúr, nagyon hiányzik neked az a cigaretta?“ Dehogyan — feleltem. Azt a másfél órát vígan kibírom Désig. Időközben megindult a vonat — a fülkében csak mi ketten maradtunk —, bízattam, dőljön le, szundítson egyet, majd én felébresztem, ha Dése érünk. Nem volt álmos. „Ugye jó volna most neked egy cigaretta?“ — kérdezte, de erre már én is gyanút fogtam: „Évike, neked cigarettád van!“ Mosolygott, azzal a sötétségeszlató mosolyával: „Ha nem leszel zord atya...“, és a zsebébe nyúlt. Egy csomag BT-t vett elő. „Hát te dohányzol, Évike?“ — néztem rá csodálkozva, talán egy kicsit szemrehányóan is. „Nem, csak tudod, édesapám, az ilyen bulikon mindenki szívja, engem is kínálnak, gondoltam, jobb, ha veszek egy csomaggal, hogy mondhassam, köszönöm, nekem is van, meg hogy ne szívjam a másét, ha mégis rágyújtanék.“ Ideadta a dobozt, meg néztem: egyetlen cigaretta hiányzott belőle. Még mosolyogva, de aggodalommal fürkészte az arcomat: nem következnek-e valamiféle atyai leckéztetés? Elnevettem magam, kivettem egy cigarettát, őt is megkínáltam. Boldogan gyújtott rá (az egész úton ezt az egyetlen cigarettát szívta el). És elkezdtünk beszélgetni. Az életemről meséltem neki, szüleimről, édesanyjáról, anyai nagyszüleiről; elosztottuk-szoroztuk az egész rokonságot, és még a végére se értünk, amikor a vonat megállt Désen. Semhogy a váróteremben bóbiskoljunk három órányit egy-egy széken görnyedezve — besétáltunk a város központjába, megkerültük a templomot. Elmeséltem, hogy itt, a város régi temetőjében nyugszik az én dédnagyapám, Fodor Sándor állatorvos, akitől — sajnos — nem örököltem kezűgyességét: állítólag ma is őrzik valamelyik múzeumban azt a láncot, amelyet egyetlen csutakból faragott. Harcias természetét se örököltem: miután Bem apó seregében őrmesterig vitte, kizárták egy németországi egyetemről, ahol orvosnak készült, mert párbajozás közben megsebesített valami főnemesi sarjat. Nem végezhetette el orvosi tanulmányait — hazajött és állatorvos lett belőle (boldog idők!). Karonfogva sétáltunk Évikével Dész utcáin, a házak oldalán mutattam neki (ahol még nem festették le) a hetvenes árvíz nyomait. Visszafelé jövet holmi részegekkel találkoztunk. Nem mutatta, hogy megijedt — de mintha egy kissé szorosabban karolt volna belém. „Egyet se félj, ezek úgy be vannak rúgva, hogy már nem is veszélyesek: ha kitámadnának, sorra fektetném őket a járdára.“ Elhitte (elvégre én is hittem!), nevetett, és nyugodtan, magabiztosan lépdelt a járdán az ő rettentő erejű édesapja mellett, aki az ő kedvéért akár az egész várost móresre tanítaná.

A részegek — szerencsájukra vagy szerencsénkire — ránk se hederítettek. Mire visszaértünk az állomásra, már csak keveset kellett várunk, és befutott a Déda—Brassó felé tartó nagybányai személy. Erről az utazásról — utóbb — azt mesélte kedves tanárnőjének és barátnőjének, R. Zsuzsikának (amint a tanárno egy évvel később elmondta nekem), hogy tulajdonképpen ekkor, az utazás során jött rá arra, mennyire szeret engem. „És édesapád tudja ezt?“ — kérdezte a tanárnő. „Valahogy nem tudom kimutatni... Akkor a vonatban is úgy szerettem volna megsimogatni a kezét, de nem mertem...“

Ez volt a mi legszebb — és utolsó utazásunk.

Amikor Csíkban édesanyám meglátta — sírva fakadt: „Évikém — mondta —, milyen szép vagy... soha többé nem látlak!“ Szegénykém, nem tudta, mekkora igazat mondott. Ám Évike vigasztalta, megígérte neki, hogy majd a nyáron az érettségi és az egyetemi felvételi után eljön nagymamához, főz neki, segít — és eljár majd korszolyázni a műjégyégyára... Aztán — nem ment.

Édesanyám mit sem tudott a ránk szakadt gyászról (amikor Évikét utolsó útjára kísértük, ő ugyanabban a betegségben feküdt eszméletlenül, élet és halál között, amely unokáját elvitte) — mégis, hosszú hónapokig, valahányszor hazalátogattam, inkább Eszter felől érdeklődött. Az elmaradt kicsengetési kártyát, se reklamálta — holott idegen fiataloktól kapott, Csak tíz hónappal később, 1973 októberében tudta meg egy látogató véletlen elszólásából az igazat.

„Remélem, ezúttal Édesanyám megismeri majd az unokáját, bár utolsó látogatása óta is sokat nőtt, fejlődött...“ A múlt nyáron Eszter váratlanul be-toppant hozzájuk (iskolai kiránduláson volt), és édesanyám nem ismerte meg. Nem árt a gyöngéd figyelmeztetés.

Alig féoldalal a levél, amit a szüleimnek írok: már csak az utóirat van hátra: *Köszönöm édesapám ajánlott levelét, melyben nyugtázza a Karcsi által küldötteket.*

Az egész küldeményért tulajdonképpen szégyenkezmem kellene, hisz gyógyszer bárkinek, vadidegennek is szívesen hoztam volna, a többi, filléres ajándék pedig említésre sem méltó. Általában nincs nagy szerencsém a szüleimnek hozott vagy itthon vásárolt ajándékokkal: idegenek sokkal jobban eltalálják az ízlésüket, kiváltképpen az Édesanyámét. Emlékszem, 1969-ben, mielőtt Angliába utaztam volna, hazamentem, hogy elköszönjek tőlük, és megkérdezzem, mi jót hoznak nekik a dúsgazdag Nyugatról. „Ó, édes fiam, semmit — így édesanyám. — Neked családod van, ha lesz egy pár garasod, végy ajándékot a feleségednek, a drága kicsikéknek, nekünk mindenünk megvan.“ (Havi ezertíz lejes nyugdíjokról úgy beszélnek, mint holmi milliomosok, önekik mindenük megvan, sőt karácsonyonként szép summácskát küldtek unokáiknak ajándékmegváltás címén — „ti jobban tudjátok, minek örülnének“.) Ám addig nyaggattam őket, amíg édesanyám mégis kirukkolt: „Ha nem drága, hozzál apádnak egy olyan fehér inget, amit nem kell vasalni és nekem, ha lehet, Cadoun szappant.“

Hát a fehér inggel nem is volt baj, de Cadoun szappanért hiába koslattam végig legalább ötven londoni illatszertárt, áruházat. (Amint utóbb kiderült, nem francia készítmény volt, aminek hittem, hanem angol — de már évek óta nem gyártották.) Hoztam tehát édesanyámnak mindenféle finom szappanokat, de alig nézett rájuk. „Nem baj — mondta —, majd hozatok valakivel Cadount Bukarestből.“ Nyeltem egyet, majd újabb reménnyel mutattam fel a gyönyörűen csomagolt fehér nyiloninget: ez legalább megvan, ez olyan, amelyet édesanyám kért. „Nagyszerű! — kurjantotta el magát édesapám —, ezt nem kell mosni!“ Hát mosni éppen nem kötelező — feleltem, de ha mégis kimosnák, vasalni semmiképpen sem kell. A tréfán jót neveltünk, de édesanyám egyre kevésbé lelkesedett. Egyre kritikusabb szemmel nézte, méricskélte, fogdosta az inget. „Csíkos nem volt?“ — kérdezte. Elképedtem. Hogyne lett volna. Volt ott csíkos is. „Akkor

miért nem hoztál apádnak inkább csíkosat?“ Hát nem épp Édesanyám mondta, hogy fehéret hozzak?! Úgy tett, mintha nem hallotta volna, majd megbocsájtóan legyintett: „Nem baj, majd becsérelém.“

Hanem a „Vegeta“ levesport, azt hálásan köszönik, és már tudom, amikor hazamegyek, az első kérdésük az lesz, hogy mivel tartoznak, mennyibe került a levespor meg a néhány egyéb apróság, mert „édes fiam, neked családod van, nem vagy abban a helyzetben, hogy ajándékozzgass, nekünk pedig van pénzünk bőven, nézz ide...“ És diadallal mutatják: tessék, itt van még kétszáz lej a háztartáspénzből, és holnapután hozzák a nyugdíjat... a fa árát félretették, a takarékhhoz nem nyúltak. Minekutána még ez a krózsusi gazdagság se ébreszti fel kapzsiságomat, édesapám méltatlankodva fakad ki: „Nem értem, fiam, hogy jöhettek ki abból a kevés jövedelmelekből, ha te így szórod a pénzt...“

Hát ők nem szórják. És nem panaszkodnak. Az állandó refrén: „nekünk mindenkünk megvan“ — és valahányszor otthon vagyok, édesapám mindig talál egy-egy pillanatot, amikor tapintatosan megkérdezzé: „Mondd, biztos, hogy van elég pénz? Szólj, ha netán... mi szívesen adunk. Nehogy idegenektől kérj kölcsön!“

Meg ne feledkezsem a dátumról. Egyetemista koromban, sőt később is, nemegyszer kezdődött így édesapám válaszlevele: „Édes fiam, dátum és aláírás nélküli leveledet megkaptuk...“

Tehát dátum és: *Kézcsókját küldi szerető fiuk, Sanyi.*

Megcímzem a borítékot, beteszem a levelet, leragasztom, az egészet be egy vastag könyvbe, ráülök, hogy ragadjon le jól, majd kiviszem Marikának: amikor a postára megy, legyen szíves, adja majd fel... Igen, mert már fél tizenegy, és mire a következő levelet megírom, Marika már rég elment a postára. Legalább ezt az egyet ne kelljen délben feladnom.

D. SZABÓ LAJOS

CHAGALL

Íme a jelenések: az élet az óra küszöbén A világ régi délután
vagy behorpadt dimenzió látvány és képzelet megfoghatatlan
álom-gyülekezet akrobata öröm felfordult szokvány de csillogás
és káprázat A ferde hegedű húrjain a kifeszített véreken és
árnyalatokon lebegő fényeken vörös-kék tűzön — öntudatlan
emberi állatmaszkok lengenek (különben) az egész világon — —
És íme a dialektika: távoli fagyott falvak szél-szerelmesek
roskadt gerendaházak gyertyák és orgonák tűz-kakas és kék-
szakállas sovány istenek a hitből kigúnyolva a hidak alá —
folyó bánatok zöld hold és számár a virágcsokorba ájult sellő
keszeg part Párizs s a nyakon ülő homlok bélyegnyi sárga hold
íme a mindent-tudó-optika: ebben az élet-zajban hulla-foltban
cirkuszban zsvajban felröppenő repülő szívbaiban — — — —
Uraim és Hölgyeim! olyan hajnal jön amely falainkra
ablakainkra

szemeinkre

szíveinkre

színes virágot s hegedűt

rajzol — de ne vegyék zokon ha vés ha fest

Íme a jelenések!

Belépés díjtalan!